

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

28 An bona vacantia, de relictis, mißilia, & permista restitui debeant.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

non potest aliquid petere is, qui depositum custodiunt: ita etiam nec pro re inuenta restituenda is, qui eam inuenit, licite quippiam postulare. Item in *l. Falsus. §. Qui alienum. ff. de Furtis* aperte dicitur, nihil pro inuentione rei alienæ loco præmij posse accipi.

Sunt duæ opiniones, Prima asserit posse aliquid peti, & accipi licite, sic Hostiensis, quem citat, & sequitur Couarruias in *Regula Peccatum par. 2. §. 3. num. 3.* Secunda opinio nihil asserit posse præmij loco peti, vel accipi: Sic Bartolus, Albericus, Inson, Abbas, Felinus, quos citat Couarruias eo, quem retulimus loco.

Pro hac re primò dicimus, vbiunque præcedit pactum, siue promissio de dando aliquo præmio inuentori rei perditæ, tunc non solum est licitum accipere, sed etiam exigere: patet, quia pacta, & promissiones iure naturali in conscientia impleri debent, cum quisque sua voluntate possit se obligare ad aliquid dandum, vel faciendum in gratiam alterius. Ergo si Dominus rei præmium inuentori promisit, in conscientia debet promissum prestare. Quod si promissum non seruat, inuentor in conscientia poterit sibi aliquid loco promissij præmij retinere, si alias in iudicio præmium exigere non licet.

Deinde vbiunque est consuetudo dandi aliquid inuentori loco præmij, licitum est inuentori illud accipere, & exigere. Patet, quia consuetudo est laudabilis: vnde, & habet vim pacti, vel legis. Tota igitur difficultas in hoc posita est, vtrum sit licitum accipere, & exigere pro inuentione præmij, vbi non est pactum nec consuetudo aliquid dandi.

Tertio ergo dicimus, licitum esse inuentori aliquid loco præmij petere, dummodo non vi, aut iniuria exigat, sed tantum precibus petat. Patet, quia preces voluntarium non tollunt: ergo si precibus Dominus rogatus aliquid det, donatio est voluntaria.

Quarto, seclusis his casibus, non est licitum inuentori aliquid petere, vel exigere: manifestum est, quia ex iustitia tenetur rem inuentam is qui inuenit eam, eius Domino reddere cum sit aliena res, sicut depositum debet reddi eius Domino. Item, quia regula est generalis, non posse me aliquid accipere ab eo, in cuius bonis aliquid facere teneor ex iustitia; sic enim alioqui licitum esset aliquid accipere à Domino rei pro deposito illi reddendo, vel pro restitutione ei faciendâ.

Quæres, quid si Dominus rei, ad redimendâ suam vexationem, aliquid inuentori dedit, cum aliter suam rem recuperare nequeat? Respondetur, ipse quilibet in dando non peccat, quoniam redimit suam vexationem; inuentor tamen illicite, & contra iustitiam petiit, & accipit, quia ex iustitia tenetur à vexatione desistere. Vnde quidquid sic accipit, tenetur restituere danti, eo quod Dominus rei non dedit voluntariè: nisi propter vexationem, quam ex iustitia inuentor tenetur auferre.

Ex dictis soluitur argumentum initio propositum. Nam opinio prima est vera in illis casibus, quos attulimus, in quibus præmium non accipitur pro re inuenta suo Domino restituenda, sed accipitur tanquam præmium propter bonum nuncium rei inuentæ.

Quæres itidem, quid si inuentor in re inueniendâ laborauit, & impensas fecit? Respondetur, certum esse apud omnes pro labore, & impensis licite inuentorem exigere, & retinere compensationem; quoniam hæc non sunt debita ex iustitia: vnde sit, vt alicubi sint statuta, vt pro seruis fugiuis inuentis aliquid detur his qui inuenierint, vel capiunt, vel detinent eos, quia in his solet esse labor & impensæ communitæ.

Secundo queritur, An licite inuentor rei amissæ possit sibi tanquam pauper rem inuentam assumere post idoneam diligentiam factam Domino rei non comparante: & an vt sibi reueat, Episcopi, vel confessorij auctoritas necessariò requiratur? Respondetur, in hoc penitus esse dicendum, quod diximus de bonis incertis in

quæstione præcedenti.

An bona vacantia, derelicta, misilia, & permissa restitui debeant.

CAPVT XXVIII

IN hac re breuiter est annotandum, in iure civili ea bona dici vacantia, quæ restant quando quis moritur sine hæredibus. Secundo bona peregrini mortui absque hæredibus, applicari iure civili communi pijs vltibus debent. *Authent. omnes peregrini excommunicati, de Successionib.*

Tertio notandum, bona morientium laicorum sine hæredibus, intra decimum gradum, & morientium ab intestato, iure civili communi, pertinere ad fiscum Regis, vel Principis. *l. §. Finiss. de Iure ff. de l. i. c. l. v. vacantia, C. de Bonis vacantib.* De his legendus est Couar. loco supra citato.

Quarto, huiusmodi bona vacantia, si ex vi iuris naturalis loquamur, pertinent ad publicam Principis, vel Communitatis dispositionem; quia eo ipso quod vacantia sunt, ad nullius præuarium Dominium, vltimè pertinent. Et inde factum est iure civili communi, vel statutis Principis, vel Reipublicæ, vt aliquando distribuantur in pios vsus, aliquando applicentur fisco Regis, vel Principis. Atque hinc etiam alicubi mos est, vt eadem quæ dixi bona alicui regulari ordini applicentur.

Quinto notandum, ea bona dici derelicta, quæ Dominus abiicit, vel desertit, sine animo, vel voluntate ea repetendi: quares in iure civili communi extat in *Digestis titulus pro Derelicto. & l. i.* dicitur: [Res quæ pro derelicto habetur, desinit esse Domini, & sic occupantur, vel apprehenduntur.] *Idem dicitur in l. ff. Ad legem Rhodiam. §. Si mercis, in fine. & Inst. de Rerum diuis. §. Alia sunt.*

Sed est notandum, non pro derelicto haberi, si quis merces bene compositas iactet in mare causa nauis leuandæ. *ff. Ad legem Rhodiam. l. Qui leuanda. c. l. Si quis mercis. ff. Pro derelicto.* Quoniam qui sic merces iactat in mare, si inueniret eas, proculdubio acciperet, & si suspicatus fuerit in quem locum electæ sint, requireret. Item quia perinde est, est ac si quis onere pressus in viam, qua transit, rem aliquam iecerit, vel partem oneris deposuerit, mox cum alijs rebus reuersurus, vt eandem rem gestaret, aut partem oneris depositam tolleret. Idem quoque dicendum est de inuentore rei alicuius ex incendio, vel ruina amissæ: nam restitui debet suo Domino alicui qui tanquam furti reus est, si eam rem accipiat ad retinendum sibi. *l. i. ff. De incendio, vel naufragio.* Idem est dicendum de ijs bonis, quæ de theca, curru, vel plaustrò currente, non aduertentibus Dominis, cadunt: si quis enim ea accipiat, debet restituere Domino, *Instit. de Rerum diuis. §. Finali.*

Item est notandum, esse excommunicationem contra eos, qui capiunt bona Christianorum ex naufragio perditâ, & non restituant Domino, cap. Excommunicationi, de Raptoribus. Quæres, an hæc excommunicatio comprehendat eos, qui dicta bona accipiunt bona fide, & animo Respondetur, solum comprehendere eos, qui scienter capiunt, & eos qui licet bona fide acceperint, postea tamen cum sciunt esse bona ex naufragio perditâ, & possunt commodè restituere, sunt in mora restituendi. *Glossa in d. cap. Excommunicationi, & Nauar. cap. 27. num. 118.*

Secundo quæres, An vt quis incurrat huiusmodi excommunicationem, requiratur, vt prius sit monitus restituere? Sunt duæ opiniones: Prima requirit ait monitionem Siluestri verb. *Excommunicatio 7. casu 20. & verb. Naufragium num. ult.* Ita etiam Innoc. Hostien. & Andr. quos citat Siluest. Secunda opinio, & vera est, quæ negat requiri monitionem, sed cum statim atque prædicta bona scienter capiat, aut est in mora restituendi incurrit in excommunicationem, vt habetur in *c. Excommunicationi supra citato, & Gloss. ibid. Angelus verb. Naufragium num. ult. Caietanus in Summa. Excommunicatio casu vigesimo tertio. Nauar. cap. 27.*

Quæres tertio, An huiusmodi excommunicatio sit Papæ reseruata? Respond. olim *ex c. Excommunicationi prærit.*

nulli

nulli erat referuata: ea tamen a tempore Gregorij XIII. cepit esse referuata, quia posita est in Bulla cenae Domini.

Item est notandum, de huiusmodi bonis ex naufragio perditis, & inuentis, ea aliquando in mare iactari, & ex qualitate, vel modo iactus praesumi ea pro derelictis haberi: veluti si Dominus merces solutas, & quas scit aqua perituras deiciat, vt si iacet librum apertum, aut papyrus, farinam, oleum, vel vinum, & alia similia. Bartolus in l. *Falsus*. §. *Si iactum*. ff. de *Furtis*.

Quaerens, quid si dubium sit, an Dominus merces eiecerit eas pro derelictis habendo, an non? Respondetur, in dubijs semper esse praesumendum, Dominum non voluisse eas perdere, & eas non pro derelictis habere.

Item est notandum, in iure Ciuili dici quaedam dona missilia, & sunt variarum rerum dona quae proici solent in vulgus, aut populum, vt sicut capientium: olim enim Imperatores, & consules liberalitatis gratia, & in perpetuam memoriam spargere solebant pecunias, vel aliqua alia familia dona, vt colligerentur a populo, vt constat ex Tranquillo in *Caligula* cap. 18. & in *Nerone* cap. 12. & 22. Huiusmodi igitur dona dicuntur missilia, quia mittuntur in vulgus, *Instit. de Rerum diuis.* §. *Hoc amplius*: haec bona qui ceperunt, non tenentur restituere, quia sunt capientium, vt dicitur *Instit.* loco proxime allato.

Est item notandum, in iure ciuili esse quaedam bona, quorum Dominium, aut iurisconsulti, acquiri, vel per confusionem, vel commissionem, vel specificationem: de quibus bonis agitur in l. *Adeo* §. *Cum quis*. ff. de *Acquiren. rerum dom.* & in l. *Idem Pomponius*. §. *Si plumbum*, & l. *Marcellus*. §. *Pomponius*. ff. de *Rerum vendicac.*

De huiusmodi bonis sunt notanda, quae sequuntur. Primo, per confusionem acquiritur iure naturali Dominium, v.g. si duorum Dominorum materiae sint confusae voluntate eorum, aut etiam casu fortuito, corpus quod ex confusione fit, commune est vtriusque iure naturali, vt si Domini vina sua confuderint, aut massas argenti, vel auri confaerint. *Instit. de Rerum diuis.* §. *Si duorum*, & l. *Marcellus*, & l. *Idem Pomponius supra citatis*.

Secundo per specificationem Dominium rei acquiritur, si diuersae materiae sunt ita confusae, vt ob id propria alia species illis facta sit, v.g. ex vino, & melle multum, ex auro, & argento electrum, ex diuersis medicamentis emplastrum, ex diuersis tabulis nauis. Et tunc si istae diuersae materiae voluntate duorum dominorum confundantur, vel casu fortuito; tunc noua species ex illis facta iure naturali communis est vtriusque. *Instit. de Rerum diuis.* §. *Si duorum*, & l. *Marcellus*, & l. *Idem Pomponius supra memoratis*.

Quaerens, quid si noua species ex illis facta est ab aliquo tertio confundente, & non voluntate dominorum, neque fortuito casu? Respondetur, si mala fide id fecit, tunc tanquam reus furti habetur, nec facit illi speciem nouam suam. l. *De eo*. §. *Septis*, prope *suem*. ff. *Ad exhibendum*. Si vero bona fide fecit, tunc inter Iurisconsultos veteres est concertatio, vt dicitur in l. *Adeo*. ff. *de Acquiren. Rerum Domin.* Nerat. & Proculus aiebant fieri eius, qui suo nomine fecit, quia nouam formam rei praesit. Et idem dicitur in l. *Idem Pomponius*. §. *Si plumbum*. ff. *de Rerum vendicac.* Sicut oleum factum ex oliuis alicuius sit eius, qui fecit oleum. At Sabintus, & Caius dicebant esse eius, cuius erat materia, quia sine materia nulla species fieri potest. Sed praualuit prima opinio, vt ait Caius in l. *Adeo supra citata*, & dicitur in *Instit. de Rerum diuis.* & merito prima opinio praualuit: quia noua species facta, est res nata ex industria propria, & opera hominis. Item est fructus non quem res producit, sed quem opera hominis parit; sicut si quis ministerio instrumenti alicuius ateam, vel nauem confecerit.

Sed quid si quispiam excutiat spicas alienas, faciet ne suum frumentorum excullum? nam Imperator *Instit. de Rerum diuis.* §. *citato*, videtur dicere, quod faciat suum, quia numerat in ea alia, ex quibus inter se confusae sit noua species.

At dicendum est, quod non faciat suum, & recte ait Caius

Instit. Moral. Pars 3.

in l. *Adeo supra citata*, quia non facit vere vnam speciem, sed eam tantum, quae est, detegit: & ideo excullum frumentum manet eius, cuius sunt spicae. Imperator autem *Instit. de Rerum diuis.* §. *citato* solum posuit loco exempli, non quia reuera ita sit. Tertio per commissionem acquiritur Dominium, vt dicitur eodem *Instit.* §. *Quod si frumentum*, & l. *Marcellus*. §. *Pomponius*, & l. *Idem Pomponius*. §. *Si plumbum*. ff. *de Rei vendicac.*

Commiseri autem dicuntur ea, quae non transeunt in aliam nouam speciem, sed priorē retinent. Vnde committio differt a confusione in tribus, vt ait Glossa in l. *Idem Pomponius supra citat*. Primo, quia res dicuntur misceri siue diuersi generis sint, siue eiusdem: at confundi dicuntur ea, quae confusa nouam pariunt speciem, vt vinum, & mel generant multum. Deinde, confusa quomodo libet fiant, siue voluntate dominorum, siue casu fortuito, sunt communia, quando voluntate dominorum commiscerunt. Vnde in commissione nihil operatur casus fortuitus ad communicandas res ipsas committas, quia res commistae suam retinent speciem priorē. Si tamen res sint quarum difficilis, aut impossibilis sit separatio, tunc commissio habet vim confusionis, ita vt res maneant vtriusque Domini communes, si facta est commissio vel voluntate ipsorum, vel casu fortuito. Commiseri igitur dicuntur vina, metalla, legumina, frumeta, fructus, aunculae, pisces, quadrupes praeterquam cum sunt vniuersales.

Vltimo notandum est, pecuniam sola commissione indistincte communem fieri. l. *Si alicui*. ff. *de Solutionib.* & l. *Singularia*. ff. *Si certum petatur*.

Quaeritur, quid sit dicendum, quando quis motitur ab intestato, nimirum absque eo quod heredem aliquem instituat, & absque eo quod aliquem habeat sibi ab intestato succedentem tanquam heredem: aliquos tamen legatarios relinquit. Quaeritur, inquam, an illis accrescant iura, & actiones defuncti? Respondetur ex dictis, sequi quid sit dicendum: nam omnia bona defuncti restitui debent heredibus: quod si haeredes non sint, tunc bona dicuntur vacantia: de quibus iam egimus. Vnde iura, & actiones defuncti non accrescunt legatarijs.

Cui sit res restituenda, si ea a fure, vel latrone accepta sit.

CAPVT XXIX.

QVID QUID in hac re dici poterat, tractatum a nobis est supra in primo capite, vbi egimus de eo, qui habet rem mala fide.

Cui sint bona accepta per turpem actum, restituenda.

CAPVT XXX.

DE hac quaestione tractant Doctores in genere, an accepta per turpem actum sint restituenda: qua de re actum a nobis est etiam supra cap. 2. Agunt deinde iidem auctores, posito, quod ea sint restituenda, an restitui debeant ei, qui dedit, an vero pauperibus. Et haec difficultas pertinet ad hunc locum. Sed quia nos capite supra citato multa huiusmodi bona per turpem actum accepta, diximus in conscientia non esse restituenda, ideo iuxta eam sententiam, quam eo capite sumus secuti, in praesentia dicimus, non esse obligationem restituendi, vel dandi, vel pauperibus ex iure naturali, vel ex aliquo iure communi politico humano, nisi alicubi fuerit statutum praecipiens huiusmodi bonorum restitutionem: & tunc inspicienda, & pensanda sunt verba statuti. Nam si statutum imponit restitutionem ipso iure in conscientia, vel absque vlla declaratione, & officio iudicis, tunc erit obligatio restituendi in conscientia ante sententiam iudicis, & erit restitutio facienda in eos vsus, in quos statutum disposuerit. Si vero verba statuti restitutionem impouerint in pecuniam delicti,